

Nr 165.

Av herr **Roos**, om utredning och förslag rörande ändrad fördelning av allmänna anslaget till hushållningssällskapen.

Frågan om fördelning mellan hushållningssällskapen av det till dessa sällskap utgående allmänna anslag förelåg till behandling år 1913.

Under denna frågas utredning avlät Gotlands läns hushållningssällskap en skrivelse till Lantbruksstyrelsen av följande innehåll:

Inom riket finnes intet annat län, för vars näringsliv jordbruket hade en sådan betydelse som för Gotland och där så stor del av befolkningen ägnar sig åt jordbrukarens yrke. Vid sådant förhållande vore det av utomordentlig vikt att jordbruket erhöles all den omvårdnad, som hushållningssällskapet kunde lämna. Men dess verksamhet förlamades genom bristen på nödiga medel. — Gotland ägde stora förutsättningar för kreatursuppfödning. Sedan Skåne allt mer upphört att producera varmblodiga hästar, vore ett tillvaratagande och utvecklande av de gotländska möjligheterna härutinnan ett viktigt riksintresse. De medel, sällskapet kunde anslå härtill, vore dock ytterst små och otillräckliga; en stor del av dem erhöles av en på Gotland bildad enskild förening för den varmblodiga hästavelns främjande. — Nötboskapsaveln vore i behov av kraftig uppräckning; den i genomsnitt ringa mjölkproduktionen per ko vore därpå ett tillräckligt bevis. Men penningar saknades. För hondjuren utbetalades inga penningpris, frisedlarnas inlösningspris minskades år från år; 1913 års frisedlar komma att lösas med ett belopp av endast en krona 37 öre. — Intresse för ökad svinproduktion förefunnes och vore i tilltagande. Kornet från myrarna kunde icke föras i marknaden men lämpade sig väl för svinkreatureuren; på myrarna kunde också produceras det foder och de rotfrukter, vilka fordrades för svinens näring. För att samla det spridda intresset för svinavelns främjande och leda det till nödiga åtgärder krävdes medel, över vilka sällskapet icke förfogade. — En näring, som med gynnsamma avsättningsförhållanden skulle ha stora möjligheter till uppblomstring, vore fisket. Under många år hade sällskapet icke kunnat offra ens det minsta belopp till denna närings främjande. — Till uppehållande av sällskapets verksamhet bidroge länets landsting med stora belopp, sammanlagt 18,775 kronor, vilka utbetalades för jordbrukets främjande i allmänhet, till stipendier åt lantbrukselever, studieresor åt mindre jordbrukare, premiering av mindre jordbruk, hästpremiering, nötboskapsavelns höjande, avlönande av mejerikonstulent, svinavelns befrämjande, trädgårdsodling samt uppehållande av kemisk station och slöjdskola. Vidare hade landstinget övertagit

omsorgen om veterinärväsen, skogsvård, jaktvård och fiske inom länet, varigenom tingets samtliga utgifter för jordbruk och binärningar belöpte sig till 23,415 kronor. Den höga landstingskatt, som till följd härav och för fullgörande av landstingets övriga utgifter betungade länets invånare, vore så betydande att landstinget, i synnerhet om den oavbrutna ökningen av denna skatt komme att fortfara, snart nog kunde se sig tvunget att indraga eller minska sina anslag till jordbruket och dess binärningar.

Hushållningssällskapet påpekade de ödesdigra följderna av ett beslut i sådan riktning. Sällskapet finge då måhända indraga anslag till konsulenter, till nötboskapspremiering och till mångfaldiga andra nödvändiga ändamål, samtidigt med att vissa andra hushållningssällskap fortfarande kunde rikligen tillgodose alla berättigade intressen utan minsta bidrag från landsting och tillika fortsätta med överförande av stora årliga överskott till fonder.

Sällskapets skrivelse utmynnade i en hemställan att visst minimibelopp för varje sällskaps andel i berörda anslag måtte fastställas. Kungl. Maj:t och riksdagen biföllo denna hemställan och bestämde minimibeloppet till 35,000 kronor. Med ändring härav blev genom kungl. förordningen den 18 mars 1927 fastslaget, att varje hushållningssällskap skulle få ett grundbelopp av 10,000 kronor. Återstoden av för ändamålet utgående anslag skulle fördelas, *sex tiondelar* efter den med jordbruk och fiske sysselsatta folkmängden inom hushållningssällskapsområdena, *tre tiondelar* efter den övriga folkmängden inom samma områden (dock att, där stad inom området har mera än 10,000 invånare, av överskjutande invånarantalet medräknas allenast tjugoprocent) och *en tiondel* efter arealen av sällskapens områden.

Med tillämpning härav erhöll år 1931 Gotlands läns hushållningssällskap ett belopp av 42,908 kronor 9 öre, för 1933 och 1934 har till följd av minskat statsanslag andelen blivit sänkt.

Sedan år 1913 har landstingets bidrag till hushållningssällskapets utgifter blivit höjt med närmare ett tusen kronor. I övrigt äro de i förberörda skrivelse skildrade förhållandena i huvudsak oförändrade. Hushållningssällskapet har därför synnerligen svårt att fylla sin betydelsefulla uppgift. Enahanda lär förhållandet vara i åtminstone ett annat hushållningssällskapsområde, Kalmar norra.

Enligt en uppfattning som hyses även i andra trakter än de nämnda äro nu gällande regler för ifrågavarande medels fördelning icke tillfredsställande. Möjligen kan ett ordnande av frågan ske på det sättet, att endast hälften av anslaget fördelas enligt på förhand fastställda objektiva grunder — jordareal och folkmängd — och andra hälften efter vart tionde år verkställd behovsprövning.

Innan man i detta hänseende kan intaga någon bestämd ståndpunkt måste dock en närmare utredning äga rum och jag tillåter mig därför hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla om utredning om lämplig fördelning av allmänna anslaget till hushållningssällskapen samt, sedan dylik utredning ägt rum, om framläggande för riksdagen av förslag till ny förordning härom att träda i stället för kungl. förordningen den 18 mars 1927.

Stockholm den 23 januari 1934.

Gustaf Roos.
